

szempontból – találó magyar címváltoztatást: *India, India*.

Ahol ez a regény elúszik, terjedgőssé válik (jóllehet Mistry mind-egyik regénye hasonló terjedelmű), az éppen az, amiben a szerző máshol maradandót képes alkotni: a helyzetábrázolások, a cselekmény fordulatok és a jellemábrázolások szintjén. Míg másutt a milió aprólékos, parányi részletességű leírása éles képet rajzol az ábrázolt világról, itt a helyzetábrázolások képisége sematikus; a cselekmény fordulatok ebben a regényben túlzottan kiszámíthatóak, a szenvedés, a néhol iszonytató kínzások, a földi pokoljárás útvesztői esetenként abszurdak és megrázkódtatás helyett meseszerűen megmosolyogtatóak. Az önző vagy egyenesen gonosz szereplők látványosan kíméletlenek, a jóindulatú, de szerencsétlen sorsú anti-hősök nemcsak hiszékenyek, de tudatlanok és hiteltelenül naivak is. Az ilyen képletszerű jellemek (*stock characters*) a 15. századi moralitásjátékokból vagy a mesék világából kölcsönzött elemek. Mindkét műfaj azért használ sematikus alakokat, mert a mondanivaló morális üzenetét azok nem árnyalják, a szándékolt üzenet így didaktikusabban, direkterben juthat el a befogadóhoz. Mistry regénye a végső fordulatban csakugyan megpendít egy mélyen és egyértelműen kifejezett morális vég-

szót, azonban az utolsó harminc oldal tartalmi fordulata nem indokolja az előző kilencszáz sematizmusát.

Rohinton Mistry első magyarul megjelent regénye – amely, nem győzöm hangsúlyozni: melléfogás, szerencsésebb lett volna bármely másik könyve, sőt talán leginkább az első, a *Tales from Firozsha Baag* novellafüzér megjelentetése, mert az magában hordozza azt, amiben Mistry később is mester: az indiai *colour locale* varázslatos megteremtését, de ugyanakkor az összetettségre, narratív játékra, metafiktív fordulatokra alapozott modernséget is, szemben regényeinek ultrarealista, konvencionális ábrázolásmódjával – mind ezen felhangok ellenére is lebilincselő olvasmány, ráadásul mellette szól, hogy jelentős terjedelme ellenére hamar elolvasható.

TÁRNOK ATTILA

(Fordította Csikós András,
Ulpius-ház Kiadó, Budapest, 2007,
496 + 462 oldal, 4990 Ft)

TURCZI ISTVÁN:

áthalások

Turczi István új verseskönyve címének totálisan megfelelően, szám sze-

rint pedig pontosan ötven darab *át-halás*t tartalmaz szöveggállományát tekintve, amely tényhez formaliter – vigyázat, nem azt mondom, hogy a „forma” szerint! – akkor nőhetünk fel meglátásom szerint a leginkább, ha először is tisztázzuk ennek a kvázi műfaji lehetőség-megvalósulásnak, „kódnak” a mibenlétét.

A szerző által kiötlött, fel- vagy esetleg épp csak megtalált minta kialakítottsága szerint mindenkor négy soros szakaszokra tagolódó lírai versnek mutatkozik, amelyben az egyes strófáknak xaxa a rímképlete, s az ilyen módon felépülő szakaszok

mennyisége munkánként egy és nyolc között változik, a strófákban fellelhető sorok szótagszáma pedig ugyancsak szigorúan szabályozott. Egyébként a szövegek összessége retorikailag-stilisztikailag és tárgyalásirányára nézvést (úgy mond „tartalmilag”) imponáló módon egységes, vagy legalábbis egységesülő tendenciájú. Vagyis a kerek fél száz *át-halás* együttesen zárt, kontúros alakzatként érvényesülő narratívát ad ki, amely ha amóboid is, tehát egyes pontjain a „válogatás”, a gondos, akár mindjárt kényes választás konkrét következetességének / jogos esetlegességének bélyegét látszik is magán viselni, mindamelllett bizvást nevezhető kifejezetten kompozitorikusan invokálnak, az „ön-globali-

tás” magas fokán szervezettnek, azaz tartható afféle poémának, költemény-elbeszélésnek ez a kötet-mű.

Mozaikossága és textuális mozaikkockáinak eltérő mérete ugyanis a(z) (össz)korpusz (olvasati létrejötte) folyamán mindvégig ugyanúgy működik, az állandóan jelenlévő *strofikusság* jegyében összerázódik, illetve önmagán belül kiegyenlítődik: egytől nyolcig akár mekkora szakasz-szám valósítja is meg ugyanis az egyes líraszöveget, e megvalósulás „nagyság” és „kicsiség” szerinti eltérései valamiképpen eljelentéktelenednek a kialakuló, az

eltalált sajátos beszédtechnus által működtetett dikcionális kontinuum (maga a könyvnyi „ciklus”, szövegsorozat) keretei között. Az individuális szövegfelirattal, címmel jelölt versek közötti határok mintegy elmosódnak az egymás-

utánjukban vagy köztes terükben meglátható szellemi lényeg viszonylatában, mígnem szinte az lesz a fontos a befogadó számára, hogy ezen önmagában oszcilláló anyagot egy identikusságát a felhangzás elejétől végéig következetesen őrző verselési technika diadalmas termékének lása (hallja).

Mindennek alapján voltaképpen monotonnak nevezhetnénk az elénk kerülő verseskönyvet, amit – jó értelemben persze – éppenséggel ki is

mondhatunk róla, ám inkább az „egy-hangúság” pontosító értelmében. Lévénn annál fontosabb ez a jellegtény, mivel az *át-halások* kötet valamennyi versében idézetek szerepelnek, és pedig a legkülönbözőbb helyekről származóak, s ezek nyílt (nyilvánvalósággal felismerhető) és rejtett (nehezebben azonosítható) változatainak hálózata eleve megvéd a valóságos monotonitástól. Egyfelől. Másfelől pedig éppen az itt a poén, a valóban figyelemre méltó teljesítmény, (a) hogy a szerző úrrá lesz az általa felidézett stiláris-motivikus széttartóságon. Merthogy úrrá lesz, kisebbfajta csodaként, a művészi eredetiség érvényesítése viszonylatában értékes teljesítmény létrehozásával.

S most már illik közelebről is meghatározni a felmerülő *át-halások* „áthalási” lényegét, tétjét, vagyis azt a közeget, amelyben a szellemi mutatványszámba vehető munkák létrejönnek. A szokványos várakozásokkal ellentétben ugyanis itt nem valamiféle „egyszemélyes költészet-történet” szövegei hangzanak fel a – mondjuk – Fodor András, Mándy Stefánia, Tamkó Sirtó Károly vagy Faludy György lírai világát megragadó, *megmunkáló* vers-anyagokban, hanem sokkal lényegesebb, hogy a Turczy-vers egy újabb, ám az eddigi életműből szervesen következő képlete alakul ki a sorozatukban. Az omázsos, mementós, emberileg hiteles ügy mindig poétikai ürüggyé válik bennük. És Turczy István olyan

örökösnek bizonyul a lírahagyományban, aki a jövőre eredetien pillantani képesen sáfárkodik a rábízott talentumokkal.

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

(*Új Palatinus Kiadó, Budapest, 2007, 124 oldal, 2100 Ft*)

SZALAI ZSOLT:

sörülökakerkélyen

Szalai Zsolt első önálló könyve olyan belépés az irodalomba, mely egyúttal azt is érzékeli, hogy az objektívációknak ez a tere lakhatatlan. A belépést ugyanis meg kell hogy előzze egy kilépés. Már a Sütő Csaba Andrással együtt kiadott ikerkönyv *Szalai-ciklusa*, *A romantika posztulálása* is jelezte, hogy számára a tapadás/szakadás lehetséges felülete a német romantika, ami az irodalmiságnak egy olyan példátlan összeszerveződése, amely a posztmodernségben is megőrizte „posztjait”.

Ebben az *utániség*ben keresik Szalai Zsolt versei az élıhetőség nyelvi-episztémológiai módusait. A szerző számára a poszt a címtérré is váló erkély, amely a lenézés, a felnézés, a visszanézés, de mindenekelőtt az összenézés lehetséges helye. Az erkély multifunkcionális valósága egyszerre térképző és időképző szerepet is betölt, hiszen a múlttal